

SÖKANDE

1. Nacka kommun
131 81 Nacka

2. Rikshem Ormingehus KB, 916444-2395
Rikshem AB
Box 307
101 26 Stockholm

Ombud: Advokaterna Emma Lund och Arvid Sundelin
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Kungsgatan 44
111 35 Stockholm

SAKEN

Utgrävning och utfyllnad i vattenområde inom fastigheterna Orminge 60:1 och 46:1 samt Mensättra 1:1 i Nacka kommun

AnläggningsID i miljöboken: 75053
Avrinningsområde: 003
Koordinater (SWEREF99 TM): N 6581102, E 685518

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Nacka kommun och Rikshem Ormingehus KB tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att på fastigheterna Orminge 60:1, Orminge 46:1 och Mensättra 1:1 i Nacka kommun, Stockholms län,

- a) vid behov, gräva eller schakta bort organiskt material från det våtmarksområde som markeras på kartbilden i domsbilaga 1,
- b) utföra markförstärkning och utfyllnad av våtmarksområde med en total yta på ca 5 800 m²,
- c) utföra erforderlig grundvattenbortledning innanför spont ner till ca +33,5 m, och
- d) infiltrera vatten för att kompensera för eventuell grundvattensänkning under byggskedet samt utföra erforderliga anläggningar för detta.

Domstolen ger också sökandena tillstånd till redan anlagda groddjursdammar på de platser som markerats i domsbilaga 1.

Dok.Id 603695

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

Villkor

Allmänt villkor

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten utformas och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökandena har uppgett eller åtagit sig i målet.

Buller

2. Buller från andra tillståndsgivna arbeten än spontning och pålning/KC-pelarförstärkning ska vid bostäder (inomhus) begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser.

Spontning och pålning/KC-pelarförstärkning får endast utföras under tiden den 1 augusti till den 15 mars på vardagar (måndag till och med fredag) kl. 07:00 till 19:00. Vid spontning och pålning/KC-pelarförstärkning ska den ekvivalenta ljudnivån inomhus i bostäder och i undervisningslokaler som riktvärde inte överstiga 50 dB(A). Med riktvärde avses ett värde som, om det överskrids, medför skyldighet att omedelbart vidta åtgärder så att villkoret hålls.

Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från villkoret i enskilda fall och för kortare perioder om det kan motiveras av en kortare sammantagen arbetstid eller andra liknande skäl och avvikelserna kan ske utan betydande olägenhet för omgivningen.

Tillfällig vistelse

3. Riskeras överskridande av riktvärdena för buller inomhus under fem dagar i följd, eller mer än fem dagar under en tiodagarsperiod, ska innehavarna av de undervisningslokaler där värdena inte kan innehållas erbjudas möjlighet till annan lokal för tillfällig vistelse. Erbjudandet ska meddelas berörda i god tid innan det aktuella arbetet påbörjas, dock senast tre veckor i förväg.

4. Möjlighet till tillfällig vistelse alternativt tillfälligt boende ska också, under i punkten 3 angivna förutsättningar, tillhandahållas på begäran om särskilda behov föreligger, t.ex. till boende med nattarbete och sjukskrivna.

Åtgärder till skydd för mark och vatten samt skyddade arter

5. All uppställning av fordon och drivmedelstankar ska ske på täta och invallade ytor. Drivmedel, oljor m.m. ska vara miljöklassade och i möjligaste mån biologiskt nedbrytbara.
6. Genomförda åtgärder för skyddsvärda arter ska redovisas till tillsynsmyndigheten senast tre veckor innan markarbeten påbörjas, då markarbetena är avslutade samt då alla åtgärder är genomförda.

Detaljplan

7. Ansökt verksamhet ska vara förenlig med för området gällande detaljplan.

Kontrollprogram

8. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram som möjliggör en bedömning av att verksamheten bedrivs i enlighet med tillståndet och dess villkor, liksom att gjorda åtaganden i tabell 1 i domen följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Vidare ska åtgärdsnivåer för objekt som identifierats som känsliga för grundvattenpåverkan ansättas och följas upp.

Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med relevant tillsynsmyndighet och inges till denna senast tre månader innan den tillståndsgivna verksamheten påbörjas, eller den senare tid som tillsynsmyndigheten medger.

Kompensationsåtgärder enligt 16 kap. 9 § första stycket miljöbalken

Sökandena ska, för förlusten av våtmark, utföra och bekosta kompensationsåtgärder enligt 16 kap. 9 § första stycket 3 miljöbalken. De kompensationsåtgärder som vidtas ska medföra ökade naturvärden på den plats de genomförs. Åtgärderna ska i första hand genomföras inom Nackareservatet i enlighet med det förslag som sökandena presenterat inom ramen för målet. Om detta inte är möjligt ska motsvarande kompensationsåtgärder utföras på annan plats efter samråd med länsstyrelsen.

Innan åtgärderna utförs ska länsstyrelsen underrättas. Uppföljning av kompensationsåtgärdernas effekt ska ske senast två år efter det att åtgärderna slutförts och återrapporteras till länsstyrelsen.

Specifik miljöbedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer att den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen med gjorda kompletteringar uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Miljöbedömningen kan därmed slutföras.

Arbetstid

Arbetena ska vara utförda inom sju (7) år från det att domen i tillståndsdelen har vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Tiden för anmälan av anspråk på oförutsedd skada till följd av vattenverksamheten bestäms till fem (5) år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften slutligt till 35 500 kr, varav 30 000 kr avser grundavgift och 500 kr avser tilläggsavgift.

Rättegångskostnader

Nacka kommun och Rikshem Ormingehus KB ska solidariskt ersätta Länsstyrelsen i Stockholms län för rättegångskostnader med 56 800 kr, allt avseende eget arbete, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Innehållsförteckning

DOMSLUT	1
YRKANDEN	7
SÖKANDENAS FÖRSLAG TILL VILLKOR	7
REMISSINSTANSERNAS INSTÄLLNING	9
ANSÖKAN	10
Orientering	10
Verksamhetsbeskrivning.....	12
Inverkan på enskilda fastigheter.....	14
Miljöpåverkan och försiktighetsmått.....	14
Tillåtligheten	21
Kontroll.....	23
Tidplan och slutlig prövningsavgift	23
INKOMNA YTTRANDEN.....	24
SÖKANDENAS BEMÖTANDE	32
MÅLETS HANDLÄGGNING.....	40
DOMSKÄL.....	41
Specifik miljöbedömning inklusive samråd och miljökonsekvensbeskrivning ...	41
Ramen för tillståndsprövningen	41
Rådighet.....	41
Planförhållanden.....	41
Tillåtlighet och lokalisering	42
Villkor.....	44
Kompensationsåtgärder	48
Arbetstid och oförutsedd skada	51
Prövningsavgift	51
Rättegångskostnader.....	52

YRKANDEN

Nacka kommun och Rikshem Ormingehus KB (sökandena) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska lämna bolaget tillstånd till att inom fastigheterna Orminge 60:1 och 46:1 samt Mensättra 1:1 i Nacka kommun;

- a) vid behov, gräva eller schakta bort organiskt material från det våtmarksområde som markeras på kartbilden i bilaga A till ansökan,
- b) utföra markförstärkning och utfyllnad av våtmarksområde med en total yta på cirka 5 800 m²,
- c) utföra erforderlig grundvattenbortledning innanför spont ner till cirka +33,5 m,
- d) infiltrera vatten för att kompensera för eventuell grundvattensänkning under byggskedet och att utföra erforderliga anläggningar för detta, samt
- e) till redan anlagda groddjursdammar enligt markering i bilaga A till ansökan.

Sökandena har vidare yrkat

- a) att arbetstiden ska bestämmas till sju år från det att tillståndsdomen har vunnit laga kraft,
- b) att tiden för anmälan av anspråk på oförutsedd skada av vattenverksamheten ska bestämmas till fem år från arbetstidens utgång,
- c) att villkor ska föreskrivas i enlighet med de förslag som sökandena redovisat,
- d) att mark- och miljödomstolen ska godkänna den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB), samt
- e) att mark- och miljödomstolen ska fastställa prövningsavgiften slutligt till 35 500 kr.

SÖKANDENAS FÖRSLAG TILL VILLKOR

Sökandena har föreslagit att följande villkor ska föreskrivas för verksamheten.

Allmänt villkor

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten utformas och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökandena har uppgett eller åtagit sig i målet.

Buller och vibrationer

2. Buller från andra tillståndsgivna arbeten än spontning och pålning/KC-pelarförstärkning ska vid bostäder (inomhus) begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser. Spontning och pålning/KC-pelarförstärkning får emellertid endast utföras under tiden 1 augusti till 15 mars, vardagar (måndag till och med fredag), kl. 07:00 till 19:00.

Vid spontning och pålning/KC-pelarförstärkning ska den ekvivalenta ljudnivån inomhus i bostäder och i undervisningslokaler som riktvärde inte överstiga 50 dB(A). Med riktvärde avses ett värde som, om det överskrids, medför en skyldighet att vidta åtgärder så att villkoret hålls.

Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från villkoret i enskilda fall och för kortare perioder om det kan motiveras av en kortare sammantagen arbetstid eller andra liknande skäl och avvikelserna kan ske utan betydande olägenhet för omgivningen.

Mark

3. All uppställning av fordon och drivmedelstankar ska ske på täta och invallade ytor. Drivmedel, oljor m.m. ska vara miljöklassade och i möjligaste mån biologiskt nedbrytbara.

Detaljplan

4. Ansökt verksamhet ska vara förenlig med för området gällande detaljplan.

Kontroll

5. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram som möjliggör en bedömning av om villkoren, liksom åtagandena i Tabell 8 i MKB:n, följs.

I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med relevant tillsynsmyndighet, och inges till denna senast tre månader, eller den senare tid som tillsynsmyndigheten medger, innan den tillståndsgivna vattenverksamheten påbörjas.

Sökandena har vidare föreslagit att domstolen ska föreskriva att de ska utföra kompensationsåtgärder enligt följande.

Sökandena ska, för förlusten av våtmark, utföra och bekosta kompensationsåtgärder enligt 16 kap. 9 § första stycket 3 miljöbalken. Åtgärderna ska i första hand genomföras inom Nackareservatet, i enlighet med det förslag som sökandena presenterat inom ramen för målet. Om detta inte är möjligt ska motsvarande kompensationsåtgärder utföras på annan plats.

Innan åtgärderna utförs ska länsstyrelsen underrättas. Uppföljning av kompensationsåtgärdernas effekt ska ske senast två år efter det att åtgärderna slutförts och återrapporteras till länsstyrelsen.

REMISSINSTANSERNAS INSTÄLLNING

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun (nämnden)

Nämnden har uppgett att den inte har någon erinran mot att tillstånd ges till sökt verksamhet, under förutsättning att tillräckliga villkor föreskrivs.

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen)

Länsstyrelsen har avstyrkt ansökan i den del som avser arbeten och utfyllnad i våtmark. I andra hand har länsstyrelsen yrkat att tillståndet ska förenas med de villkor som länsstyrelsen har föreslagit under skriftväxlingen i målet och vid huvudförhandlingen. Länsstyrelsen har därvid bl.a. haft synpunkter på att de kompensatoriska åtgärderna ska lokaliseras på annan plats än den som sökandena föreslagit.

Nacka Vatten och Avfall AB

Nacka Vatten och Avfall AB har inte haft något att erinra mot ansökan förutsatt att eventuellt utsläpp av vatten till spillvattennätet sker i enlighet med vad sökandena angett i den tekniska beskrivningen efter samråd med Nacka Vatten och Avfall AB.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har uppgett att de avstår från att yttra sig. **SMHI** har inte haft några synpunkter på ansökan.

ANSÖKAN

Orientering

Bakgrund

I Nacka kommuns översiktsplan anges att Nackas lokala centra med omgivningar är en utpekad stadsbyggnadsstrategi. Förtätningen kring Orminge centrum är en del av denna strategi som förstärker kvaliteterna med en blandad stad. Nacka kommun antog 2015 ett detaljplaneprogram för Orminge centrum som en del av stadsbyggnadsstrategin. Detaljplanens övergripande syfte är att möjliggöra nya bostäder, äldreboende samt en attraktiv, trygg och levande miljö. Planarbetet har delats upp i två etapper, dels detaljplanen Ormingehus där antagandeprocessen pågår, dels detaljplanen Sarvträsk som beräknas kunna antas under andra kvartalet 2021. Ansökt vattenverksamhet är en förutsättning för genomförandet av den senare detaljplanen.

Sökandena ansöker om tillstånd till att dels gräva och schakta i, dels markförstärka och fylla ut ett 5 800 m² stort sumpskogsområde. Först kommer området att avverkas, röjas och stubbar kommer att tas bort och därefter kommer marken i vattenområdet att stabiliseras och fyllas med krossad sprängsten upp till önskad höjd för byggbar mark.

Sökandena har redan anlagt två groddammar för att minska påverkan på de groddjur som lever i sumpskogen. Arbetet med groddammarna har genomförts inom ramen för en anmälan om vattenverksamhet, dnr 535- 52317-2018, daterad den 16 januari 2019, men sökandena anser ändå att dessa ska omfattas av ansökan om vattenverksamhet.

Sumpskogsområdet är helt eller delvis täckt av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd och utgör därmed ett vattenområde i den mening som avses i 11 kap. 2 § miljöbalken. Såväl arbetet i vatten som utfyllnaden utgör vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken och för dessa åtgärder krävs tillstånd. Utfyllnaden utgör däremot inte markavvattning (se MÖD 2012:7).

Ansökan har föregåtts av ett samrådsförfarande enligt 6 kap. miljöbalken. Vad som framkommit vid samråden har beaktats vid upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och ansökan. Till ansökningshandlingarna hör, förutom samrådsunderlaget och MKB:n, en kartbild över det våtmarksområde som ska fyllas ut och redan anlagda groddjursdammar (se domsbilaga 1), en teknisk beskrivning, en promemoria avseende hydrogeologin, en handlingsplan för att upprätthålla bevarandestatusen för skyddade arter samt underlag avseende ny detaljplan för området.

Omgivningsförhållanden

Exploateringsområdet består till stora delar av sumpskog och är beläget i en dalgång med svag lutning norrut och markant stigande marknivåer mot öster och väster. I norr ligger sjön Sarvträsk och området omges i övrigt av bebyggelse.

Det finns inga utpekade riksintressen i området där de planerade åtgärderna ska genomföras. Det finns inte heller några områdesskydd i form av statliga eller kommunala naturreservat eller Natura 2000-områden. Området där åtgärder ska vidtas omfattas inte av strandskyddsbestämmelser. Däremot omfattas sjön Sarvträsk av strandskydd.

Planeringsförutsättningar m.m.

Översiktsplanen för Nacka kommun antogs 2018 och pekar ut Orminge som en medeltät stadsbebyggelse med möjlighet till förtätning främst kring Orminge centrum. I planprogrammet ges en tydligare inriktning för hur området ska utvecklas.

Området omfattas för närvarande av stadsplan S82 från 1968, stadsplan S259 från 1975 och ett tillägg till en stadsplan benämnt DP519. Nacka kommun har tagit fram ett förslag till en ny detaljplan för exploateringsområdet som har varit ute på samråd och beräknas antas under 2021. Enligt planförslaget får området utvecklas med nya bostäder, servicehem och förskolor samt utvecklade gaturum och offentliga platser. Ansökt verksamhet är förenlig med kommande detaljplan och genomförandet av vattenverksamheter förutsätter att detaljplanen har antagits.

Höjdsystem m.m.

Höjdangivelserna i ansökan jämte bilagor hänför sig, om inget annat anges, till RH 2000 och som plansystem används SWEREF 99 1800.

Rådighet

Det ansökta arbetet kommer att utföras inom delar av fastigheterna Orminge 60:1, Orminge 46:1 och Mensättra 1:1. Orminge 60:1 och Mensättra 1:1 ägs av Nacka kommun och Orminge 46:1 ägs av Rikshem Ormingehus KB. Sökandena har således rådighet över det berörda vattenområdet.

Verksamhetsbeskrivning

Allmänt

Syftet med de åtgärder som omfattas av ansökan är att möjliggöra bostadsbebyggelse inom området. För att skapa byggbara markförhållanden måste det befintliga sumpskogsområdet fyllas ut.

Utfyllnaden

På grund av förekomsten av torvjord och lerans mäktighet behöver marken i sumpskogsområdet stabiliseras innan utfyllnaden kan genomföras. Markstabilisering innebär att volymen med torvjord förstärks genom att bindemedel, t.ex. cement, blandas in i jorden, så kallad masstabilisering. Sedan läggs en arbetsbädd ut vilket, tillsammans med masstabilisering, görs för den totala ytan för utfyllnaden. Sen förstärks området ytterligare med KC-pelare. Området kommer att fyllas ut med krossmaterial som läggs ut i lager för att sedan packas. Utfyllnaden kommer ske till marknivån ca +38 för gator och ca +39 för kvartersmarken. Utfyllnadsarbetena kommer att medföra att marknivån höjs med cirka tre meter till en nivå något lägre än den intilliggande vägen.

Avslutningen på utfyllnaden i norr mot sumpskogen har två olika föreslagna lösningar. I ena alternativet utgörs gränsen av att Träskvägen byggs på med en vägbank. Det andra alternativet är en permanent spont, mur eller motsvarande på ca 90 meter.

Schaktning och grävning

Vid utgrävningen av groddammarna gjordes en provtagning av schaktade massor som efter analys visade på måttligt förhöjda halter av alifater och bly. Kommunen avser därför att utöka provtagningen inom exploateringsområdet. Detta kan resultera i ett behov av ytterligare schakter för att ta om hand eventuella föroreningar. De schaktade massorna kommer då att ersättas med rena massor. Vissa schakt- och grävarbeten kan därför komma att behöva genomföras inom ramen för utfyllnaden.

Grundvattenbortledning

Det flerbostadshus som ska byggas på Orminge 60:1 ska förses med ett garage under markplan och under anläggningsarbetet kommer området schaktas ner till ca +34, varför grundvattennivån kommer att behöva sänkas till ca +33,5. Arbetena kommer att ske innanför skyddsspont för att begränsa inläckaget av grundvatten och avsänkningens beräknas till maximalt 0,2 m i influensområdets ytterkant, vilket till

största del omfattas av exploateringsområdet. Inläckande grundvatten kommer att ledas bort under byggskedet på ca 9 månader och beräknas uppgå till en volym om 5 000 m³.

Bortlett grundvatten kommer vid behov att renas innan det leds vidare till recipient och sökandena kommer att ha beredskap för det fall det skulle behövas skydds-infiltration.

Groddjursdammar

Sökandena har, genom utgrävning, anlagt två dammar i den del av sumpskogen som kommer att vara kvar för att fungera som ny livsmiljö för främst mindre vattensalamander och vanlig groda. Dammarna har anlagts i enlighet med anvisningar från en expert på sådan projektering. Skälet till att de redan anlagts är att groddjuren ska ha god tid att etablera sig innan utfyllnadsarbetena påbörjas.

Inverkan på enskilda fastigheter

Den ansökta vattenverksamheten bedöms inte påverka några andra fastigheter än Orminge 60:1, Orminge 46:1 och Mensättra 1:1. Några för sökandena kända rättighetshavare som kan beröras av vattenverksamheten finns inte. Några vattenrättsliga sakägare utöver fastighetsägarna finns därmed inte.

Den planerade vattenverksamheten bör därför inte kunna medföra någon skada på motstående intressen, som skulle ge rätt till skade- eller intrångsansättning enligt 31 kap. miljöbalken. Skulle verksamheten ändå visa sig medföra skador på någon fastighet, eller för någon rättighetshavare, bör frågan om ersättning hanteras enligt reglerna om oförutsedd skada.

Miljöpåverkan och försiktighetsmått

Verksamhetens miljökonsekvenser redovisas utförligt i MKB:n. Av denna följer sammanfattningsvis:

Påverkan på naturmiljön

Sökandena har genomfört en naturvärdesinventering som visar att södra delen av, och östra stråket i, sumpskogen har naturvärdesklass 3 och centrala och norra delarna av sumpskogen har naturvärdesklass 2. Området som ska fyllas ut är den södra delen av sumpskogen. Majoriteten av den del som har ett högt naturvärde, klass 2, kommer att sparas. Kommunen har vidare tagit fram en handlingsplan för att säkerställa genomförandet av biotophöjande åtgärder och skyddsåtgärder för att undvika negativ påverkan på skyddade arter i området samt bevara deras ekologiska funktion. Dagvattenledningarna kommer också att läggas om för att säkerställa att vattenförhållandena i den kvarvarande sumpskogen inte ska påverkas negativt. Vattenbalansen bedöms därmed inte förändras och risken för påverkan på kvarvarande sumpskog bedöms som marginell, även om vattnets strömningsmönster och totalflödets andelar för ytvatten och grundvatten per dag kommer omfördelas.

Den planerade vattenverksamheten kommer att medföra en måttlig påverkan på naturmiljön eftersom halva sumpskogen kommer att tas i anspråk genom utfyllnaden.

Påverkan på ytvatten

Masstabliseringen medför en risk för att vatten innanför arbetsområdet kan komma att påverkas, främst genom pH-höjning och en hög andel suspenderat material. För att begränsa påverkan på sumpskogen och vattenmiljön nedströms kommer en tillfällig miljöspont att anläggas mellan utfyllnadsområdet och kvarvarande sumpskog. Avrunnet vatten samlas upp i fångdammar och leds därefter till ett reningssystem. Vatten som släpps ut ska motsvara kraven för länshållningsvatten. Påverkan på nedströmsliggande sumpskog och sjön Sarvträsk bedöms därför bli marginell.

Genom kommande detaljplan kommer dagvatten att tas om hand för att risken för att föroreningar når sumpskogsområdet ska begränsas. Sammantaget bedöms påverkan på ytvatten bli obetydlig.

Påverkan på grundvatten

Grundläggningsarbetet kommer att genomföras innanför en spont för att begränsa inläckaget av grundvatten vilket begränsar influensområdet kraftigt och innebär att ingen påverkan kommer att ske i området för den kvarvarande sumpskogen.

Avsänkningen till följd av grundvattensänkningen beräknas till maximalt 0,2 m i influensområdets yttre gräns, vilket innebär att risken för skada bedöms som mycket ringa.

Det inläckande grundvattnet kommer att ledas bort och bedöms inte kräva någon särskild reningsåtgärd innan det släpps ut eftersom området bedöms vara fritt från historiska föroreningar. Det kommer dock initialt ske en provtagning av bortlett grundvatten. För det fall föroreningar skulle påträffas kommer det att finnas beredskap för att utforma ett reningssystem. Det kommer också att upprättas ett kontrollprogram för att motverka en eventuell risk för påverkan på grundvattnet.

Det bedöms inte finnas några grundvattenberoende riskobjekt inom influensområdet.

Sammantaget bedöms påverkan på grundvatten bli obetydlig.

Artskydd

Ansökt verksamhet innebär att en del av sumpskogen med påtagligt naturvärde kommer att försvinna. Dock innebär föreslagna skyddsåtgärder att det inte uppstår någon negativ effekt på förutsättningarna för skyddsvärda arters gynnsamma bevarandestatus.

Verksamheten bedöms således inte att aktualisera förbudet i 4 § artskydds-förordningen (2007:845).

Nedan redogörs för bedömningen avseende de arter som identifierats inom området.

Mindre hackspett

Det uppstår en viss störning genom buller under byggskedet varför arbetena kommer att utföras under perioden oktober till mars som är utanför hackspettens häckningssäsong. För att utfyllnaden inte ska påverka förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus planeras biotophöjande åtgärder för att tillskapa ny livsmiljö på ett område som uppgår till 1,6 hektar genom veteranisering av träd, gallring av gran och tillskapande av stående död ved inom kvarvarande sumpskog samt utanför planområdet.

Grod- och kräldjur

Området är främst en fortplantningsmiljö. Med föreslagna åtgärder i form av groddjursdammar, övervintringsplatser och groddjurspassager/ledarlar bedöms någon negativ effekt på förutsättningarna för arternas gynnsamma bevarandestatus inte uppstå.

Fladdermöss

I den inventering som genomförts har inga rödlistade eller särskilt skyddsvärda fladdermusarter påträffats. Inga boplatser eller kolonier har heller påträffats. Området bedöms därför inte vara av betydelse för några särskilt hotade fladdermusarter.

Inventeringen visar att fladdermössen främst håller till i sumpskogens norra delar samt vid den nordöstra delen av sjön Sarvträsk. Merparten av de områden där fladdermöss har observerats kommer således att finnas kvar och inga boplatser eller särskilda jakthabitat kommer att påverkas. Den södra delen av sumpskogen kan fungera som en buffertzoon och ianspråktagande av denna kan medföra en viss påverkan genom kantzonsseffekt. Den kvarvarande sumpskogens fuktiga miljö kommer att bibehållas vilket bedöms gynna fladdermössen. Groddjursdammar har anlagts med bibehållen vegetation, vilket bedöms medföra en positiv effekt för fladdermössen. Sökanden kommer även att sätta upp fladdermusholkar på fyra platser inom sumpskogsområdet eftersom hålträäd saknas.

Sökandenas bedömning är att ansökt verksamhet, med föreslagna skyddsåtgärder, inte kommer att medföra någon negativ påverkan på förutsättningarna för fladdermusarternas gynnsamma bevarandestatus, varken på biogeografisk nivå eller inom kärnområdet.

Försiktighetsmått

Sökandena åtar sig att genomföra föreslagna åtgärder för att minska konsekvenserna av föreslagen exploatering, se tabell 1 nedan (tabell 8 i MKB:n).

Tabell 1: Åtgärder för att minska konsekvenserna av föreslagen exploatering

Åtgärd	Åtgärder inom planområdet	Åtgärder utanför planområdet	Positivt för
Veteranisering av träd (att medvetet skada träd för att snabbare skapa död ved i skogen)	X	X	Mindre hackspett
Gallring av gran	X	X	Mindre hackspett
Stående död ved i form av uppbindning (helst björk) samt faunadepåer (både lövträdsved och granved)	X	X	Mindre hackspett
Bullrande markarbeten/spontning läggs utanför den mindre hackspettens häckningssäsong	X		Mindre hackspett
Groddjursdammar (2 stycken) anpassas också efter fladdermöss	X		Grod- och kräldjur och fladdermöss
Övervintringslokaler (1 stycken)	X	X	Grod- och kräldjur
Faunapassager, tunnlar/trummor under Mensättravägen (cirka 7 st)	X		Grod- och kräldjur och fladdermöss
Ledarmar (barriärer) för att leda groddjuren till tunnlar		X	Grod- och kräldjur

Åtgärd	Åtgärder inom planområdet	Åtgärder utanför planområdet	Positivt för
Blommande växter med nektar- och pollenresurser anläggs på bostadsgårdar	X		Fladdermöss
Fladdermusholkar (4 stycken platser i klungor om 3–4 st)	X	X	Fladdermöss

Buller och vibrationer

Buller genereras av transporter och arbetsmaskiner vid genomförande av ansökta åtgärder. Buller från verksamhetsområdet kommer så långt det är möjligt att begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004: 15) om buller från byggplatser. Som anges i de allmänna råden bör 5 dB(A) högre värden kunna tillåtas för verksamhet med begränsad varaktighet, högst två månader, som exempel spontning och pålning. Vid spontarbeten bedöms såväl utomhus- som inomhus-riktvärdena dagtid riskera att överskridas, beroende på fasaddämpningen, om spontanen vibreras eller borras ner.

Spontarbeten kommer att pågå under en begränsad tid, varför ett avsteg från Naturvårdsverkets allmänna råd kan motiveras. Detta arbetsmoment kommer också bara att utföras dagtid, kl. 07-19, under vardagar. Sökandena föreslår ett villkor med denna innebörd.

Den mest effektiva skyddsåtgärden för att begränsa bullret från spontning bedöms vara att begränsa tiden under vilken spontningsarbeten utförs. Sökandena har dock även utrett alternativa bullerbegränsande åtgärder. Alternativet att avgränsa hela arbetsområdet med en bullerdämpande skärm bedöms inte som effektivt, bl.a. eftersom omkringliggande byggnader är så höga att ljudet riskerar att tränga ut. Det går även att sätta en lokal skärm runt själva spontningsmaskinen, vilket skulle dämpa bullret med fem till tio dB. Inte heller denna åtgärd bedöms dock vara kostnadseffektiv och rimlig eftersom användandet av en sådan skärm, enligt JM

Entreprenad, skulle förlänga arbetstiden med ca 40 % och leda till merkostnader uppgående till 3,5 miljoner kr.

Ytterligare ett alternativ kan vara att använda tystare spontningsmetoder, men huruvida det är möjligt kan inte avgöras förrän det har gjorts en detaljprojektering på platsen. Användning av tystare spontningsmetoder skulle, enligt den utredning sökandena gjort, sannolikt förlänga arbetstiden med 30 % och medföra merkostnader om ca fyra miljoner kr. Inte heller denna åtgärd bedöms därför vara kostnadseffektiv och rimlig.

Sökandena har bedömt att det är viktigt att arbetstiden begränsas så mycket som möjligt och att allt spontningsarbete kan utföras under en arbetsperiod. Det har bedömts vara till större men för de närboende om dessa arbeten måste läggas ut över två arbetsperioder än att riktvärdena under viss period överskrids.

Spontningsarbetena beräknas pågå under som längst fyra månader. Under dessa fyra månader kommer aktiv spontning inte att ske kontinuerligt, utan ungefär halva tiden går åt till att omplacera maskiner och andra förberedande åtgärder som inte är lika bulleralstrande.

Sökandena anser inte att inomhusåtgärder, så som att bygga om fönster eller utföra andra fasadåtgärder, är en rimlig skyddsåtgärd eftersom bullerstörningarna kommer att pågå under en begränsad tid. Den förskola som berörs av högst bullernivåer ska dessutom rivas. En lämpligare skyddsåtgärd för förskolan bedöms vara att omlokalisera skolgården.

Sökandena bedömer att en evakuering av närboende är en praktiskt svårhanterlig skyddsåtgärd som också är väldigt dyr, eftersom evakueringsbostäder och lokaler måste upphandlas oavsett om de senare nyttjas. Detta är därför inte en rimlig och proportionerlig åtgärd att kräva i förhållande till miljöpåverkan och den begränsade tid de bullrande arbetena kommer att pågå.

Såvitt avser vibrationer bedömer sökandena att de planerade arbetena inte kommer att medföra några vibrationer av betydelse vid närbelägna byggnader.

Sammantaget bedöms buller i byggskedet medföra begränsade konsekvenser och konsekvenserna av vibrationer bedöms som obetydliga.

Tillåtligheten

Kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken)

Kunskapskravet innebär att personal som arbetar med den planerade verksamheten ska ha den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Utredningar har genomförts för att dels kartlägga mark- och vattenförhållanden, dels utreda verksamhetens omgivningspåverkan. Sökandena och deras anlitate konsulter har stor erfarenhet av sådana bedömningar och den hänsyn som behövs för att bedriva den verksamhet som ansökan avser. Även vid upphandling av entreprenörer kommer detta att säkerställas. Sökandena anser därför att kunskapskravet är uppfyllt.

Försiktighetsprincipen och principen om bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken)

Verksamheten kommer att utformas så att kravet på bästa möjliga teknik kan uppfyllas. Som exempel kan anges att sökandena har vidtagit åtgärder, och kommer att vidta fler, för att minska påverkan på de skyddsvärda arter som finns i området. Sökandena har också försökt att i största möjliga mån begränsa ljudnivåerna från den planerade verksamheten. Dessutom har ett flertal utredningar genomförts för att säkerställa att omvandlingen av våtmarksområdet kan ske med minsta möjliga omgivningspåverkan, under såväl själva arbetstiden som tiden efter det att vattenverksamheten är slutförd.

Produktvalsprincipen (2 kap. 4 § miljöbalken)

Produktvalsprincipen innebär att bolaget i rimlig omfattning ska undvika att använda potentiellt miljö- och hälsopåverkande kemiska produkter (eller varor som innehåller eller har behandlats med sådan kemisk produkt) om produkten/varan kan bytas ut mot en mindre miljö- och hälsopåverkande produkt/vara. Kemiska produkter kommer inte att användas i någon nämnvärd omfattning i den planerade verksamheten. Bolaget kommer att ställa krav på entreprenörer att följa produktvalsprincipen och entreprenörer kommer att vara förhindrad att använda kemiska produkter som inte godkänts av sökandena.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 § miljöbalken)

Miljöbalkens hushållningsprincip innebär att lösningar som minimerar förbrukningen av ändliga resurser och gynnar återvinning ska prioriteras. Sökandena kommer vid de förestående upphandlingarna att premiera entreprenörer som kan begränsa energianvändningen och användningen av icke förnyelsebara naturresurser.

Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 §)

I kommunens översiktsplan och i det planprogram som antagits för Orminge centrum framgår att aktuellt området bedömts vara lämpligt att omvandla till bostadsområde, bl.a. med hänsyn till att det utgör en knutpunkt för kollektivtrafiken i området. Tillstånd för den planerade vattenverksamheten utgör en förutsättning för att kunna realisera detta. De planerade arbetena kommer att medföra en begränsad påverkan på omgivningen under den tid som arbetena utförs. Även den långsiktiga påverkan bedöms vara marginell. Enligt sökandena är platsen i fråga därför lämplig.

Enligt 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken får tillstånd inte ges i strid med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Som angetts ovan är verksamheten förenlig med kommande detaljplan.

Skälighetsregeln (2 kap. 7 § miljöbalken)

Sökandenas överväganden och förslag i fråga om skyddsåtgärder och försiktighetsmått m.m. har skett och kommer att ske mot bakgrund av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken.

Miljökvalitetsnormerna

Ansökt verksamhet bedöms inte medföra att någon kvalitetsfaktor för ekologisk status försämras och inte heller äventyra uppnåendet av miljökvalitetsnormerna i övrigt. Verksamheten är därför tillåtlig enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Kontroll

Sökandena kommer att kontrollera verksamheten enligt tillämpliga bestämmelser om egenkontroll och kommer att ge in ett förslag till kontrollprogram till relevant tillsynsmyndighet.

Tidplan och slutlig prövningsavgift

För att tillståndet ska kunna tas i anspråk krävs ytterligare förberedande åtgärder samt att ny detaljplan beslutas för området. Den sökta verksamheten bedöms därför kunna påbörjas om cirka två år. Utfyllnaden bedöms vara klar cirka två år efter arbetena påbörjats.

Erfarenhetsmässigt finns det en risk för förseningar som kan påverka tidplanen, varför sökandena begär en arbetstid för verksamheten om sju år. Tid för anmälan av oförutsedd skada på grund av de ansökta åtgärderna bör bestämmas till fem år räknat från arbetstidens utgång.

Det kan inte uteslutas att kostnaderna för projektet kommer att överstiga tio miljoner kronor, även exklusive kostnaderna för redan anlagda groddammar. Sökandena hemställer trots detta att prövningsavgiften ska fastställas slutligt till 35 500 kr, då det finns skäl att sätta prövningsavgiften till detta belopp med hänsyn till målets omfattning och den prövning som gjorts i målet.

INKOMNA YTTRANDEN

Av inkomna yttranden framgår bl.a. följande. I den mån inkomna synpunkter har beaktats av sökandena under målets handläggning redovisas synpunkterna endast översiktligt i domen.

Nämnden

Ett tillstånd innebär att utfyllnaden negativt kommer påverka kommunens grönstruktur då man ianspråktar ett tidigare oexploaterat sumpskogsområde med påtagligt naturvärde. Området är ett viktigt habitat för flera skyddade arter och en viktig del i grönstrukturen. Det är därför viktigt att inte bullrande arbeten utförs under häckningssäsongen för fåglar samt under groddjursleken.

Inventeringar visar att det i området finns arter som är skyddade enligt artskydds-förordningen, även om det inte har hittats rödlistade arter vid inventering.

Sökandena har angett ett flertal förslag till åtgärder som ska kompensera för intrånget i naturområdet. Om tillstånd beviljas för den sökta verksamheten bör de föreslagna åtgärderna finnas angivna i ett särskilt villkor som tydligt anger en tidsram inom vilken tid som de ska ha genomförts. Det är vidare viktigt att det övervakas att de utförda kompensationsåtgärderna för vattenverksamheten som ska medföra biotophöjande åtgärder genomförs samt att vidtagna skyddsåtgärder utvärderas så att de får avsedd effekt.

Sökandena bör vidta ytterligare åtgärder för att begränsa störningarna från bullrande arbeten och i möjligaste mån se till att Naturvårdsverkets riktvärden för byggbuller klaras. Det gäller särskilt spontningen. Särskilt viktigt är detta i förhållande till bostäder, vårdlokaler, undervisningslokaler och arbetslokaler för tyst verksamhet. Sökandena bör i den mån riktvärdena inte kan innehållas erbjuda evakuering eller möjlighet att vistas på annan plats under arbetstiden.

Sökandena behöver ta fram rutiner för egenkontroll för miljö- och hälsa. Rutinerna behöver, förutom det sökandena själva beskrivit, visa hur de arbetar förebyggande för att förhindra störningar, till exempel buller och damm till omgivningen och vilka åtgärder som ska vidtas när störningar uppkommer. Rutinerna ska visa vem som är ansvarig för att göra de undersökningar och åtgärder som beskrivs, vad den som är ansvarig ska göra och hur. Om entreprenörer är ansvariga behöver sökandena beskriva hur de ska se till att entreprenörerna har tillräckliga rutiner och att de följs.

Någon form av övervakning av det undre grundvattenmagasinet bör finnas med i kontrollprogrammet då pålningen görs genom det avskiljande lerskikt som har bedömts utgöra en avdelare mellan ett övre och ett undre vattenmagasin. Kontrollprogrammet måste, utöver grundvattenbortledningen där länsstyrelsen har tillsynsansvaret, även innehålla andra områden. I verksamhetens kontrollprogram bör också ingå bl.a. frågan om hanteringen av länshållningsvatten och bullerfrågorna, som kommunen har tillsyn över, samt andra problemområden som verksamhetens påverkan på luft (dammbindning), mark, vatten och människors hälsa. Kontrollprogrammet ska avse hela byggperioden och även fokusera på hur sökandena säkerställer att deras entreprenörer och underentreprenörer följer kontrollprogrammet.

Länsstyrelsen

Grunden för yrkandet om avslag

Våtmarker erkänns ett stort och ökande värde. Våtmarker tillhandahåller en uppsjö av ekosystemtjänster genom att de utgör livs- eller fortplantningsmiljö för många arter och bidrar till upprätthållande av biologisk mångfald. En annan ekosystemtjänst är flödesfördröjning vid häftig nederbörd och rening av dagvatten. En tredje är grundvattenbildning och en fjärde är temperaturreglering.

Sedan 1986 råder en generell tillståndsplikt för markavvattning i södra och mellersta Sverige. I författningskommentaren anges att ”anledningen till det

absoluta kravet på tillstånd till markavvattning är att skyddet av våra våtmarker inte får bli beroende av vilken bedömning verksamhetsutövaren gör av verksamhetens skadlighet” (se prop. 1997/98:45). Syftet med regelverket för markavvattning är främst att skydda våtmarker.

I regeringens precisering av miljömålet Myllrande våtmarker anges bland annat ”Ekosystemtjänster. Våtmarkernas viktiga ekosystemtjänster som biologisk produktion, kollagring, vattenhushållning, vattenrening och utjämning av vattenflöden är vidmakthållna.”

I Agenda 2030 återfinns det globala målet 15, Ekosystem och biologisk mångfald, samt det globala målet 11, Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Delmål 15.1 anger att vi ska ”bevara, restaurera och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten”. I regeringens aktuella handlingsplan för Agenda 2030 anges arbete med att anlägga och restaurera våtmarker under delmål 15 men också under delmål 6. Regeringen har också i vårändringsbudgeten 2019 skjutit till 200 miljoner kronor till våtmarker och andra åtgärder för värdefull natur. Sammantaget talar detta för det stora värde som våtmarker tillmäts i samhället.

I redovisningen av ekosystemtjänster framkommer att negativa konsekvenser avseende biologisk mångfald/habitat för arter och temperaturreglering förväntas uppstå vid exploatering i Sarvträsk. Cirka 0,8 hektar av livsmiljö för mindre hackspett, som är fridlyst och rödlistad som nära hotad, skulle försvinna. Den sökta vattenverksamheten skulle medföra ett bortfall av våtmarksareal om 5 800 m². Det skulle medföra en förlust av ekosystemtjänster och motverkar uppnåendet av miljömålet Myllrande våtmarker samt delar av Agenda 2030, inklusive mål 15 och 11. Förlusten är irreversibel, då det inte är rimligt att återskapa våtmarken inom överskådlig framtid. Således finns det stora nackdelar med att exploatera våtmarksområdet. Mot detta ska ställas att den planerade vattenverksamheten är en förutsättning för att kunna bygga bostäder. Detta är ett angeläget allmänt behov och kan på den här platsen tillgodoses nära ett befintligt centrum och kollektivtrafik.

Sammantaget anser länsstyrelsen att fördelarna med exploatering i just Sarvträsk inte uppväger förlusten av våtmark. Arbeten och utfyllnad i våtmark bör därför inte tillåtas.

Förslag till villkor

För det fall att tillstånd lämnas, yrkar länsstyrelsen – utöver vad sökandena redan har accepterat – att tillståndet förenas med följande villkor.

- A. Sökandena ska, för förlusten av våtmark, utföra och bekosta kompensationsåtgärder. Åtgärderna ska kompensera bortfallet av den naturmiljö som ska exploateras, genom ny- eller återskapande av liknande miljö med liknande naturvärden och funktioner. Kompensationsåtgärderna bör i första hand ske i närområdet. Genomförandet av kompensationsåtgärderna ska i möjligaste mån vara slutförda innan byggskedet avslutas. Innan åtgärderna påbörjas ska länsstyrelsen underrättas. Uppföljning av kompensationsåtgärdernas effekt ska ske senast två år efter det att åtgärderna slutförts och återrapporteras till länsstyrelsen. Kompensationsåtgärder får inte utföras på bekostnad av andra höga naturvärden.
- B. Genomförda åtgärder för arter ska redovisas till tillsynsmyndigheten senast tre veckor innan markarbeten påbörjas, då markarbeten är avslutade samt då alla åtgärder är genomförda.
- C. Genomförandet av åtgärder enligt tabell 8 i MKB:n ska redovisas inom ramen för kontrollprogrammet.
- D. Sökandena ska i syfte att undvika eller minska risken för skada infiltrera vatten eller i övrigt vidta de åtgärder som erfordras för att uppnå detta syfte.
- E. Sökandena ska ta fram ett kontrollprogram för verksamheten, vilket ska ges in till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan den tillståndsgivna vattenverksamheten påbörjas. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och får i samråd med tillsynsmyndigheten justeras allt eftersom verksamheten fortskrider.

- F. Sökandena ska i kontrollprogrammet redovisa åtgärdsnivåer för alla objekt som identifierats som känsliga för grundvattenpåverkan. Den lägsta åtgärdsnivån per objekt ska avse en nivå till vilken grundvattenavsänkning kan ske utan risk för skada.

Motivering av varför ytterligare och justerade villkor begärs

Villkor A

Den sökta utfyllnaden av våtmark skulle medföra ett bortfall av våtmarksareal om 5 800 m². Länsstyrelsen anser att det är positivt att sökandena åtar sig att utföra kompensationsåtgärd för förlust av våtmark. Länsstyrelsen anser dock att åtgärden ska kompensera bortfallet av den naturmiljö som ska exploateras, genom ny-/återskapande av liknande miljö med liknande naturvärden och funktioner. Kompensationen bör i första hand ske i närområdet, men kan lokaliseras till en annan liknande omgivning eller på annat sätt lämpligt omgivande landskap. Kompensationen ska inte ske på bekostnad av andra värdefulla eller skyddade naturmiljöer. Mot denna bakgrund är den föreslagna kompensationsåtgärden illa vald och det gäller särskilt dess lokalisering. De platsgivna förutsättningarna för sumpskog verkar inte optimala. Markerna som föreslås dämmas upp kan nog utveckla sumpskog, men den befintliga skogen – som utgörs av värdefulla lövträd – riskerar troligen i stor utsträckning att dö av försumpning.

Lokaliseringen hindras vidare av att området är skyddat. Platsen ligger inom naturreservat och delvis i strandskyddsområde. Naturreservat är ett långsiktigt skydd med specifikt reglerat syfte och föreskrifter. I bilaga 2 till reservatets skötselplan beskrivs det aktuella området som ett särskilt värdefullt område (område nr 2.1). Skötselplanen föreskriver att målet för skötseln av området är en gles lövdominerad blandskog med tätare partier vid blockmarker, klipplodytor och bäckmiljö. Området är också delvis klassat som nyckelbiotop (Skogsstyrelsens inventering) och karterat som skyddsvärd trädmiljö (länsstyrelsens kartering). Områdets befintliga naturmiljöer är alltså skyddade och hyser höga naturvärden. Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna kompensationsåtgärden inte kan utföras

utan att skada den befintliga naturmiljön eller dess naturvärden. Reservatsföreskrifterna reglerar bl.a. förändring av topografi, yt- och avrinningsförhållanden. För att möjliggöra den föreslagna kompensationsåtgärden skulle prövning mot reservatsföreskrifterna och ändring av skötselplanen för reservatet fordras.

Länsstyrelsen anser att kompensationsåtgärden inte kan förläggas i naturreservatet under dessa förhållanden. Vidare är den föreslagna platsen belägen på ett långt avstånd från den planerade verksamheten i Orminge. Sökandena behöver därför åta sig att utföra kompensationsåtgärd på en mer lämplig plats.

Enligt länsstyrelsen ska lämpligheten av föreslagna kompensationsåtgärder prövas inom ramen för nu aktuell ansökan och inte i efterföljande ärenden om dispens från strandskyddet och naturreservatsföreskrifterna.

Villkor B och C

Normalt ska åtgärder för arter vara genomförda innan markarbeten påbörjas. För att tillförsäkra att tillräckliga åtgärder vidtas bör av sökandena föreslagna åtgärder ingå i ett åtagande och redovisningen formuleras som ett villkor. Under förutsättning att sökandenas förbättrande åtgärder enligt tabell 8 i MKB:n kan ses som skyddsåtgärder, och inte som kompensationsåtgärder, anser länsstyrelsen att artskyddsfrågan är godtagbart hanterad. Den sökta verksamheten kan i sådant fall genomföras utan att försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus. Därmed skulle ett eventuellt tillstånd inte strida mot artskyddsförordningen (2007:845). Länsstyrelsen överlämnar till domstolen att avgöra huruvida föreslagna åtgärder är att betrakta som skyddsåtgärder eller kompensationsåtgärder, och huruvida förutsättningar för tillåtlighet finns.

Villkor D

Sökandena ansvarar för åtgärder för att undvika och minska risken för skada, vilket är väsentligt för ett genomförande och därför bör regleras i villkor. Jfr villkor 6 i deldom i mål M1431-17, meddelad vid Nacka tingsrätt 2019-06-19.

Villkor E-F

Villkor E är en justering av sökandenas villkorsförslag. I samrådet med tillsynsmyndigheten sker ofta justeringar av kontrollprogrammet. För en god dialog och möjlighet att nå ett välfungerande kontrollprogram behövs tid för samråd och även för mätningar av opåverkade förhållanden.

För grundvattenpåverkande arbeten är det av särskild vikt att ha kunskap och analyser utförda så att väl underbyggda kriterier kan sättas för hur stor och hur långvarig sänkning av grundvattennivån som kan tålas. Jämför t.ex. villkor 5.4 i deldom i mål M 1431-17, meddelad vid Nacka tingsrätt 2019-06-19. Sökandena har angett att det lokala vägnätet och omgivande fastigheters servitut är potentiellt grundvattenkänsliga eftersom grundläggningen är okänd, men att man inte förväntar någon påverkan på dessa. Länsstyrelsen tolkar det som att sökandena med ”servitut” avser ledningar. Då det inte är säkerställt att objekten inte kommer att påverkas av vattenverksamheten bör eventuell påverkan övervakas inom ramen för egenkontrollen. Framtagandet och övervakningen av åtgärdsnivåer torde inte bli orimligt resurskrävande då objekten är få.

Villkoret avseende buller

Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser gäller just buller av tillfällig karaktär, och dessa råd medger därför relativt höga bullernivåer jämfört med verkets riktlinjer om industribuller. Något undantag för pålning och anläggning av KC-pelare från Naturvårdsverkets riktlinjer om buller från byggarbetsplatser bör därmed inte medges enligt vad sökandena föreslagit i det nya stycket två.

Länsstyrelsen överlämnar dock bedömningen av sökandenas justerade villkorsförslag till domstolen.

Enligt länsstyrelsen ska det i första hand ankomma på sökandena att innehålla föreskrivna riktvärden. Sökandena ska, om de inte kan innehålla gällande riktvärden för buller, vidta inomhusåtgärder på de byggnader som berörs av bullernivåer över riktvärdena eller erbjuda evakueringsboende för berörda närboende och verksamheter.

Övriga synpunkter

Miljökonsekvensbeskrivningen och samrådet

Miljökonsekvensbeskrivningen har behövt kompletteras i vissa avseenden. Det finns fortfarande några utestående frågor, bl.a. kring vilka föroreningar som kan finnas i länshållningsvattnet och vilka reningstekniker som ska användas för rening av detta samt hur sökandena avser att säkerställa att de massor som används har så låg kvävehalt att miljökvalitetsnormen för kväve inte riskerar att överskridas.

Markavvattningsföretaget Mensättra 1961 har inte bjudits in till samrådet som särskilt berörd. Länsstyrelsen påpekade under samrådet att markavvattningsföretaget bör ingå i samrådskretsen. Markavvattningsföretaget ligger vid utloppet från Sarvträsk. Sökandena anger att sjön Sarvträsk inte kommer att påverkas av exploateringen i och med LOD-lösningar för dagvatten. Enligt länsstyrelsen finns det alltid en viss osäkerhet i hur väl dagvattenåtgärder kan ersätta naturlig fördröjning. Risk kan därmed finnas att exploateringen påverkar flödet till och från Sarvträsk och därigenom markavvattningsföretagets diken och eventuella andra anläggningar.

Kontrollprogram

Sökanden anger under rubrik 10 i PM Hydrogeologi att länsstyrelsen ska

godkänna kontrollprogrammet. Länsstyrelsen godkänner normalt inte kontrollprogram. Kontrollprogram tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten, och det är verksamhetsutövarens ansvar att mäta och kontrollera sin verksamhet och se till att domar och beslut följs.

Ersättning för rättegångskostnader

Länsstyrelsen har med stöd av 25 kap. 2 § och 22 kap. 6 § miljöbalken yrkat ersättning för handläggning med 71 timmar á 800 kr/tim., eller totalt 56 800 kr.

Länsstyrelsen har därvid anfört att ärendet krävt relativt lång handläggningstid då ansökan innebär utfyllnad av våtmark med komplicerade frågeställningar om bl.a. artskydd.

Nacka Vatten och Avfall AB

I sökandenas tekniska beskrivning (se avsnitt 10.1.4 Under rubriken Fångdammar) står det: ”Eventuellt kan vatten efter rening släppas till spillvattennätet.” Detta måste ske i samråd med huvudmannen Nacka Vatten och Avfall AB som bedömer om kapacitet finns i ledningsnätet samt avtalar med Käppalaförbundet om möjlighet finns till mottagande av nämnt förorenat dammvatten.

SÖKANDENAS BEMÖTANDE

Sökandena har i vissa avseenden godtagit av remissinstanserna framförda synpunkter. De har i övrigt framfört i huvudsak följande.

Tillåtligheten

Det aktuella området ligger mellan Orminge centrum och området Sarvträsk i Nacka kommun. Sarvträsk är dock framför allt namnet på den sjö som ligger strax norr om exploateringsområdet och omfattar inte det nu aktuella vattenområdet/skogen som inte har något namn.

Syftet med ansökt verksamhet är att kunna förverkliga den detaljplan som för närvarande är under framtagande. Detaljplanens övergripande syfte är bl.a. att möjliggöra nya bostäder, verksamheter, förskolor samt en attraktiv och levande boendemiljö. Genom detaljplanen ska nya bostäder tillskapas i ett kollektivtrafiknära läge, och detaljplanen ska vidare möjliggöra för fler förskoleplatser samt göra det möjligt att röra sig genom Orminge centrum tryggt och säkert – detta samtidigt som områdets naturvärden och skyddsvärda artbestånd ska beaktas.

Som kan noteras av plankartan ska en stor del av aktuell sumpskog fortfarande bevaras såsom naturmark. Exploatering av området kommer endast att ske i den södra delen av nuvarande sumpskog, där naturvärdena generellt sett är lägre. Skälet till att den norra delen bevaras är även att bibehålla kopplingen mellan sumpskogen och sjön. Genom den nu valda lokaliseringen har projektet (utvecklingen av Sarvträsk/Orminge centrum) anpassats för att så långt möjligt bevara områdets naturvärden och de ekosystemtjänster det bidrar med, samtidigt som den önskade stadsutvecklingen av Orminge centrum kan komma till stånd. Aktuellt område är ett strategiskt mycket viktigt område för utvecklingen av Orminge centrum, där kollektivtrafik och annan infrastruktur redan finns på plats. Området är mycket strategiskt beläget (i söder angränsande till nuvarande centrum), samtidigt som det obebyggda området idag kan upplevas som otryggt. Ur ett stadsutvecklingsperspektiv finns således stora fördelar med att kunna exploatera delar av den nuvarande sumpskogen.

Värdet av att behålla de viktiga ekosystemtjänster som sumpskogen bidrar med har av kommunen identifierats som en central fråga som har beaktats både inom arbetet med framtagandet av en ny detaljplan, liksom inom ramen för nu ansökt vattenverksamhet. I den planbeskrivning som varit ute på samråd anges bl.a. att en förutsättning för planens genomförande är att skyddsåtgärder genomförs till förmån för skyddade arter (motsvarande åtgärder som föreslagits inom ramen för detta mål). Den nu ansökta vattenverksamheten kommer inte att komma till stånd utan att

aktuell detaljplan vunnit laga kraft. Detta borgar för att ingen exploatering av området kommer att ske utan erforderlig hänsyn till befintlig naturmark.

Sökandenas genomförda utredningar visar att aktuell verksamhet kan komma till stånd utan att förutsättningarna för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för skyddade arter försvåras. Vad gäller sumpskogens flödesutjämnande förmåga visar utförda utredningar att konsekvenserna vid exempelvis skyfall kommer att vara fortsatt acceptabla. Under byggtiden förväntas ingen påverkan av grundvattenbortledningen att ske på vare sig allmänna eller enskilda intressen utanför exploateringsområdet, och sökanden kommer som en ytterligare försiktighetsåtgärd att ha beredskap för skyddsinfiltration. Genom de platsspecifika anpassningar som gjorts för att begränsa de negativa effekterna av åtgärderna i våtmarksområdet tillsammans med att den del av våtmarksområdet med högst naturvärden i huvudsak bevaras, och med beaktande av områdets stora värde för stadsutvecklingen kring Orminge centrum, får ansökt verksamhet därtill anses ha en lämplig lokalisering.

Bullrande arbeten

Sökandena har genomfört en kompletterande bullerutredning, som visar att de arbeten som förväntas att generera högst bullernivåer är spontning och pålning (nedan benämnt som ”bullrande arbeten”). För masshanteringen, som är det dominerande arbetsinslaget, kommer inomhusriktvärdena i Naturvårdsverkets allmänna råd för byggbuller (NFS 2004:15) att kunna innehållas. För pålning (KC-pelarförstärkning) bedöms inomhusriktvärdena att klaras i samtliga fall utom två. Förutsatt att arbetstiden blir kortare än två månader (då högre värden normalt sett kan accepteras) innehålls samtliga inomhusvärden. Sökandena har som ambition att detta arbetsmoment ska uppgå till maximalt två månader. Vad gäller spontning bedöms Naturvårdsverkets riktvärden att överskridas i flera fall, även beträffande inomhusnivåer. Detta arbetsmoment förväntas pågå i mellan två till fyra månader. Det bör dock noteras att spontning inte sker kontinuerligt under denna period.

Både spontning och KC-pelarförstärkning är arbeten som är nödvändiga för den aktuella verksamheten, liksom i många andra exploateringsprojekt. Samtidigt som den typen av arbeten är vanligt förekommande är möjligheten att vidta försiktighetsmått relativt begränsade. Till buds står bl.a. användandet av tillfälliga bullerplank eller att förlägga särskilt bullrande arbeten till dagtid.

Sökandena kommer att förlägga särskilt bullrande arbeten till dagtid. Därtill har sökandena, med anledning av nämndens och länsstyrelsens frågor, genom en förnyad bullerutredning låtit utreda vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att vidta för att bullret från aktuella arbeten ska kunna begränsas ytterligare. Slutsatsen av nämnda bullerutredning är bl.a. att det inte är tekniskt möjligt att innehålla angivna utomhusriktvärden. Däremot bedöms det i viss mån genomförbart att begränsa bullernivåer inomhus.

Sökandenas utredning visar att en lokal skärm runt arbetsområdet i princip inte skulle hjälpa, eftersom en sådan skärm skulle behöva vara väldigt hög vilket inte bedöms vara praktiskt genomförbart. En lämpligare åtgärd har i stället bedömts vara att ”skärma in” själva bullerkällan, dvs. spontmaskinen. Sådana skyddsåtgärder har vidtagits vid andra anläggningsarbeten, med gott resultat (en minskning av bullernivån med 5–10 dB(A)). Merkostnaden för metoden är dock avsevärd och förlänger även anläggningstiden. Det är inte osannolikt att tiden för spontning kan komma att dubblas. Det kan därför inte anses vara rimligt och ekonomiskt försvarbart att vidta en sådan åtgärd, särskilt mot bakgrund av att arbetstiden för spontningen bedöms vara förhållandevis kort, två-fyra månader, och att spontningsarbeten inte sker kontinuerligt under denna period.

Ytterligare tekniska åtgärder som utretts är användandet av ”tystare” spontmetoder. Även i dessa fall är merkostnaderna så stora att det inte kan motiveras att använda sådana metoder samt att tiden för arbetena förlängs. Därtill är det osäkert om dessa metoder kan användas på platsen innan detaljprojekteringen är utförd.

På önskemål av nämnden har även evakuering som försiktighetsmått utvärderats av sökandena. Det är sökandenas bedömning att kostnaderna av en sådan åtgärd inte står i proportion till miljönyttan.

Genomförande av skyddsåtgärder för skyddade arter

Sökandena har föreslagit ett antal försiktighetsmått och skyddsåtgärder för den ansökta verksamheten, bl.a. till skydd för skyddade arter. Föreslagna skyddsåtgärder för skyddade arter, som sammanfattas i Tabell 8 i MKB:n, kommer att anläggas i det planerade planområdet samt strax utanför detta. Genom dessa åtgärder bedöms förutsättningarna för fridlysta och rödlistade arter att finnas kvar i sådan omfattning att arternas bevarandestatus inte äventyras på ett otillåtet sätt. Verksamheten i denna del är således tillåtlig.

Föreslagna skyddsåtgärder för skyddade arter utgör ett åtagande från sökandenas sida och omfattas av det allmänna villkoret. Samtliga åtgärder ska ha vidtagits innan igenfyllnad av vattenområdet, med undantag för grönytor och blommande växter för fladdermöss. Detta utgör, enligt sökandenas mening, en lämplig och ändamålsenlig reglering av frågan.

Sökandena kommer, inom ramen för kontrollprogrammet, att följa upp att vidtagna skyddsåtgärder får avsedd effekt. Sökandena har inget emot att detta även förtydligas i ett villkor. Sökandena har inte heller någon invändning mot att genomförda åtgärder för arter redovisas till tillsynsmyndigheten i enlighet med länsstyrelsens villkorsförslag B.

Kompensationsåtgärder

Utöver detta har länsstyrelsen anfört att sökanden även ska genomföra och bekosta kompensationsåtgärder för förlusten av våtmark. Sökandena är måna om att upprätthålla fortsatt goda förutsättningar inom kommunen för bl.a. de ekosystemtjänster som våtmarker typiskt sett innehåller och är därför villiga att medverka till att sådana kompensationsåtgärder utförs. Sådana kompensationsåtgärder bör i första hand utförs i Nackareservatet genom tillskapande av samt förstärkningsåtgärder för

utökat sumpskogshabitat. Föreslagna kompensationsåtgärder planeras att bli mellan 5 500–5 800 m², beroende på slutligt val av plats. Åtgärderna motsvarar således värdet av det våtmarksområde som går förlorat.

Sökandena anser att platsen för föreslagna kompensationsåtgärder är väl vald för att uppfylla syftet med åtgärden, vilket bekräftats av den ekolog som haft ansvaret för framtagandet av skötselplanen för området där åtgärden föreslås utföras. Det faktum att åtgärden planeras inom ett skyddat område borgar för att åtgärden kommer att vara varaktigt skyddad, vilket annars är svårt att åstadkomma i urbana miljöer. Åtgärden förutsätter dock sannolikt dispens från reservatsföreskrifterna. Om dispens inte bedöms möjligt – t.ex. för att åtgärden skulle riskera att skada de skyddade biotoperna i naturreservatet – kommer motsvarande kompensationsåtgärder att utföras på annan plats där så bedöms möjligt och lämpligt. En sådan typ av skrivning accepterades av mark- och miljödomstolen i Nacka i dom den 1 oktober 2019 i mål nr M 8183-18.

Sökandena anser det rimligt att kompensationsåtgärdernas lämplighet på platsen bedöms inom ramen för en ansökan om dispens från reservatsföreskrifterna, snarare än att en sådan ”förprovning” nu sker av domstolen. Det framgår av sökandenas förslag till kompensationsåtgärd att länsstyrelsen ska underrättas innan åtgärderna utförs. En uppföljning av kompensationsåtgärdernas effekt ska ske senast två år efter det att åtgärderna slutförs och återrapporeras till länsstyrelsen.

Vatten till spillvattennätet

Sökandena kan bekräfta att eventuellt släppande av vatten till spillvattennätet givetvis förutsätter huvudmannens godkännande, samt att vattnet uppfyller gällande riktlinjer för sådant omhändertagande.

Övervakning av undre grundvattenmagasin

Grundvattennivån i det undre magasinet övervakas redan idag med nivåmätningar i grundvattenrör. Grundvattenröret RA66GV är beläget strax söder om det planerade

exploateringsområdet, och mätningar i detta grundvattenrör bedöms ge en god indikation om eventuell påverkan på det undre grundvattenmagasinet. Sökandena kommer, inom ramen för kontrollprogrammet, att fortsätta övervaka nivåerna i det undre grundvattenmagasinet. Sökandena har ingen erinran mot att detta förtydligas i föreslaget villkor.

Frågan om skyddsinfiltration

Enligt de utredningar som sökandena låtit genomföra kommer skyddsinfiltration inte att vara nödvändigt då det planerade schaktet endast kommer att påverka det övre grundvattenmagasinet. Sökandena kommer dock att ha beredskap för skyddsinfiltration, i enlighet med länsstyrelsens förslag till villkor.

Åtgärdsnivåer för känsliga objekt

Sökandena motsätter sig ett sådant villkor om åtgärdsnivåer. Skälen härför är följande. Utförda utredningar visar att inga känsliga objekt kommer att påverkas med anledning av den ansökta verksamheten. Redan med anledning härav får länsstyrelsens förslag till villkor anses som alltför strängt och sakna miljömässig nytta. Därtill menar sökandena att det finns skäl att skilja på av länsstyrelsen åberopat mål och den nu ansökta verksamheten. Mål nr M 1431-17 avsåg tunneldrivning genom ett av Sveriges mest urbana miljöer (bl.a. centrala Stockholm), där det finns en omfattande mängd skyddsobjekt (byggnader, anläggningar, ledningar m.m.). I detta fall var det dessutom fråga om en grundvattensänkning med påtagligt mycket större påverkan genom inläckage av grundvatten i tunnelanläggningar under såväl anläggnings- som driftskede. I nu aktuellt mål kommer grundvattensänkningen att ske i övre grundvattenmagasin samt bli kortvarig och lokal i samband med byggnationen av källarplan.

Sökandena har ingen invändning mot att, inom ramen för ett kontrollprogram, ansätta och följa upp åtgärdsnivåer för potentiellt känsliga objekt. Av sökandenas förslag till villkor framgår att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med relevant tillsynsmyndighet.

Kontrollprogram

Sökandenas avsikt är att kontrollprogrammet ska omfatta samtliga delar av den ansökta verksamheten, och att samråd ska ske med relevant tillsynsmyndighet. Av nämnden efterfrågade uppgifter om rutiner för egenkontroll m.m. kommer att inkluderas i kontrollprogrammet.

Masshantering

Sökandena har tidigare bekräftat att de massor som ska användas kommer att vara anpassade enligt Naturvårdsverkets riktvärden för förorenad mark. Eftersom marken, enligt den detaljplan som är under genomförande, ska användas för bl.a. bostadsändamål, har sökandena ansett det uppenbart att intagna massor måste uppnå kraven för känslig markanvändning (s.k. KM-massor).

Vad gäller troligt ursprung på massorna är detta omöjligt att svara på, eftersom sökandena enligt lag har en skyldighet att upphandla utförandet av entreprenaden. Massornas ursprung kan och kommer inte att begränsas av sökandena, så länge massorna uppnår de miljömässiga krav som förordnas genom tillståndet.

Sökandena kommer, för att säkerställa att de massor som kommer att nyttjas för utfyllnad av sumpskogsområdet inte innehåller betydande förekomster av sulfidmineraller, att uppställa krav på detta i upphandlingen. Motsvarande krav kan ställas upp för kvävehalten i massorna, så att miljö kvalitetsnormen för kväve inte riskerar att överskridas. De massor som ska användas för att ersätta förorenad jord kommer att vara rena, dvs. anpassade enligt Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark. Hur kontrollen av massorna rent praktiskt ska gå till regleras lämpligen i kontrollprogrammet, i nära dialog med tillsynsmyndigheten.

Miljökonsekvensbeskrivningen och samrådet

Provtagning av länshållningsvattnet kommer att ske regelbundet under byggskedet. Det kan i länshållningsvattnet förekomma alifater, arsenik, suspenderat material, kväve och sulfider som kan behöva tas om hand. Sökandena vet dock ännu inte i

vilka nivåer ämnena kan förekomma. På grund av att en kemtvätt finns i området har det även undersökts om det förekommer klorerade ämnen i grundvattnet. Provtagningar har dock visat att sådana ämnen ligger under rapporteringsgränsen.

Rening kommer att ske vid behov, för att förhindra risk för eventuell förorenings-spridning. Hur eventuella föroreningar närmare ska hanteras får regleras i kontrollprogrammet i samråd med tillsynsmyndigheten.

Vad gäller frågan om samråd med markavvattningsföretaget Mensättra 19514 så har detta skett genom samråd med i markavvattningsföretaget ingående fastigheter.

Yrkad ersättning för rättegångskostnader

Det aktuella målet är av förhållandevis begränsad karaktär, och torde vara ett relativt vanligt förekommande ärende hos länsstyrelsen. Med anledning härav ifrågasätter sökandena skäligheten av den av länsstyrelsen yrkade ersättningen, motsvarande 40 timmars arbete, för att gå igenom ansökningshandlingarna och upprätta yttrande. Sökandena anser i denna del att en ersättning motsvarande tre dagars arbete framstår som skäligt och medger att betala 19 200 kr. Även 22 timmars arbete för förberedelse inför och deltagande i huvudförhandlingen medges. Yrkad ersättning därutöver bestrids.

MÅLETS HANDLÄGGNING

I målet har hållits huvudförhandling med syn. Synen har avsett såväl området för sökt verksamhet som det område där kompensationsåtgärder är tänkt att vidtas. Både ansökan, inklusive miljökonsekvensbeskrivning, och kallelse till huvudförhandlingen har kungjorts. Målet har avgjorts i sammansättningen en lagfaren domare, ett tekniskt råd och två särskilda ledamöter.

DOMSKÄL

Specifik miljöbedömning inklusive samråd och miljökonsekvensbeskrivning

I ansökan ingår bl.a. en teknisk beskrivning och en miljökonsekvensbeskrivning. Sökandena har hållit samråd. Mark- och miljödomstolen bedömer att det samråd som hållits är tillräckligt.

Domstolen bedömer också att miljökonsekvensbeskrivningen med gjorda kompletteringar har ett sådant innehåll att den uppfyller de krav som följer av 6 kap. miljöbalken och ska godkännas. Enligt mark- och miljödomstolen möjliggör den utredning som finns i målet såväl en identifiering och beskrivning, som en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna. Den specifika miljöbedömningen kan därmed i enlighet med 6 kap. 43 § miljöbalken slutföras.

Ramen för tillståndsprövningen

Mark- och miljödomstolen har i detta mål att pröva om tillstånd för sökt verksamhet kan lämnas och, i så fall, vilka villkor som ska föreskrivas för att de krav som följer av miljöbalkens bestämmelser ska kunna upprätthållas. Slutligen har domstolen, för det fall tillstånd lämnas, att pröva om de kompensationsåtgärder som föreslagits för förlusten av våtmark är tillräckliga och ändamålsenliga.

Rådighet

Mark- och miljödomstolen finner att sökandena har den rådighet som krävs för sökt vattenverksamhet.

Planförhållanden

En ny detaljplan för området är under framtagande och beräknas antas under 2021. Ansökt verksamhet bedöms vara förenlig med den kommande detaljplanen. Genomförandet av vattenverksamheten förutsätter att detaljplanen har antagits. Föreslaget villkor (se villkor 7 i domslutet) utgör en tillräcklig reglering av detta.

Tillåtlighet och lokalisering

Syftet med verksamheten är att tillgodose ett samhällsintresse i form av att Orminge centrum utvecklas till ett tryggt, tillgängligt och levande stadsdelscentrum med bl.a. ytterligare bostäder och äldreboende. Vald lokalisering har stora fördelar, bl.a. då den aktuella platsen ligger i direkt anslutning till nuvarande centrum och är en knutpunkt för kollektivtrafiken. Platsen ligger också nära stora naturområden och erbjuder goda möjligheter till rekreation. Samtidigt innebär verksamheten att en del av en våtmark kommer att fyllas ut för att på så sätt göra marken byggbar. Den aktuella delen av våtmarken försvinner därmed permanent.

Mark- och miljödomstolen instämmer i remissmyndigheternas inställning om att grönstrukturer i exploaterade områden, och våtmarker generellt, är viktiga områden för att gynna den biologiska mångfalden. I det aktuella området finns dessutom flera skyddsvärda arter, bl.a. mindre hackspett, vissa grod- och kräldjur samt fladdermöss. Sökandena är positiva till att kompensera för förlusten av våtmarken och är eniga både med länsstyrelsen och nämnden om att sådan kompensation krävs. Sökandena har också åtagit sig att vidta ett antal åtgärder för att skydda bevarandestatusen för de skyddsvärda arterna i området. Fråga är om de föreslagna kompensations- och skyddsåtgärderna kan anses vara tillräckliga för att tillstånd ska lämnas.

Grod- och kräldjur omfattas av artskydd enligt 8 kap. 1 § miljöbalken och den med stöd därav meddelade artskyddsförordningen (2007:845). För dessa gäller att det är förbjudet att avsiktligt döda, skada eller fånga in exemplar av arten eller att ta bort eller skada deras ägg, rom, larver och bon. Den mindre hackspetten och vissa arter av fladdermöss är rödlistade och omfattas även av förbudet i 4 § artskyddsförordningen att avsiktligt fånga eller döda djur, avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder, avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Om tillstånd inte kan ges utan att det strider mot

artskyddsbestämmelserna ska mark- och miljödomstolen pröva om förutsättningar föreligger att bevilja dispens enligt 14 § artskyddsförordningen.

Mark- och miljödomstolen har således att, som en del av tillåtlighetsfrågan, bedöma vilka negativa konsekvenser åtgärderna kan komma att få för naturvärdena på platsen, bl.a. skyddsvärda arters fortlevnad, samt om risken för sådana konsekvenser kan förebyggas genom villkor om skyddsåtgärder och försiktighetsmått.

Den aktuella delen av sumpskogen utgör den del av våtmarken som har lägst naturvärden. Då en större del av våtmarken bevaras kommer inte områdets funktion som våtmark att helt försvinna genom de ansökta åtgärderna. Det våtmarksområde som sökandena åtagit sig att lämna orört med intilliggande sjö och naturområde bedöms vara tillräckligt stora för att säkra tillgången till reproduktionslokaler och habitat för de arter som finns i området. Sökandena har för att säkerställa att det finns bo- och lekplatser för groddjuren i området redan anlagt två groddjursdammarna. Genom att groddjursdammarna har anlagts kan groddjuren etablera sig i de nya dammarna innan markarbeten påbörjas. Sökandena har vidare åtagit sig att genomföra ett antal skyddsåtgärder för att upprätthålla bevarandestatusen för de skyddsvärda arterna i området, bl.a. vissa biotophöjande åtgärder och att anlägga faunapassager och tunnlar/trummor under intilliggande väg. Enligt domstolen är dessa åtgärder tillräckliga. Mot bakgrund härav finner mark- och miljödomstolen att sökt verksamhet inte riskerar att påverka de skyddsvärda arterna i området på ett sätt som står i strid med artskyddsbestämmelserna. Någon dispens från artskyddsförordningen behövs därmed inte.

Vad gäller förlusten av våtmark har sökandena åtagit sig att kompensera för denna genom att bl.a. anlägga ny våtmark samt föreslagit ett villkor om detta. Domstolen bedömer att föreslagna kompensationsåtgärder är ändamålsenliga och tillräckliga, och att de därmed får anses kompensera för den permanenta förlusten av ianspråktagen våtmark.

Mot bakgrund av det anförda och vad som i övrigt framkommit i målet bedömer domstolen att hinder inte möter mot verksamheten på grund av miljöbalkens hänsyns- och hushållningsbestämmelser. Det finns heller ingen anledning att anta att verksamheten kommer att komma i konflikt med några miljökvalitetsnormer. Domstolen finner därför vid en sammantagen bedömning att den ansökta verksamheten är tillåtlig enligt miljöbalken. Förutsättningar föreligger därmed att lämna tillstånd till av bolaget sökta åtgärder. Tillståndet ska dock förenas med vissa villkor för att förebygga och hindra att verksamheten medför skada eller olägenhet för miljön, se nedan under villkor.

Villkor

Mark- och miljödomstolen finner inledningsvis skäl att förena tillståndet med ett allmänt villkor på det sätt som sökandena föreslagit.

Sökandena har därutöver lämnat förslag till ett antal villkor som syftar till att förebygga störningar och skador från den sökta verksamheten under arbetstiden. Länsstyrelsen och nämnden har ställt sig bakom flera av dessa villkor samt, i samma syfte, föreslagit vissa justerade eller ytterligare villkor.

Vad gäller av sökandena föreslagna villkor 3, 4 och 5 är sökandena och remissinstanserna i huvudsak överens. Med hänsyn härtill och då de föreslagna villkoren framstår som ändamålsenliga och rimliga ska villkoren i dessa delar fastställas.

Vad gäller föreslaget villkor för buller och övriga frågor som varit aktuella i målet, gör mark- och miljödomstolen följande bedömningar.

Buller

Arbetena kommer att ge upphov till viss omgivningspåverkan såsom luftburet buller. Detta är störningar som är begränsade till byggtiden. Störningarna kommer

att variera över tid och i styrka. Buller från spontning och pålning/KC-pelarförstärkning bedöms medföra de mest betydande störningarna. Arbetstiden för pålning/KC-pelarförstärkning beräknas vara högst två månader och spontningen beräknas pågå under högst fyra månader. Spontning kommer dock inte att ske kontinuerligt under denna period.

Sökandena har föreslagit att buller från tillståndsgivna verksamheter, förutom från spontning och pålning/KC-pelarförstärkning, ska begränsas i enlighet med inomhusriktvärdena i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser. Länsstyrelsen anser att dessa riktvärden som utgångspunkt ska gälla för all tillståndsgiven verksamhet och att det andra stycket i av sökandena föreslaget villkor bör utgå. Nämnden har framfört att sökandena bör lämna erbjudande om evakuering eller vistelse på annan plats till närboende och berörda verksamhetsutövare under arbetstiden om inomhusriktvärdena inte kan innehållas. För det fall domstolen skulle godta av sökandena föreslaget andra stycke i villkoret har länsstyrelsen instämt i nämndens bedömning.

Vid val av försiktighetsåtgärder och vilka villkor som ska föreskrivas i ett enskilt fall ska hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för dem. Sökandena, länsstyrelsen och nämnden är överens om att bullret från spontning och pålning/KC-pelarförstärkning ska begränsas i tid. Fråga är om ytterligare försiktighetsmått eller skyddsåtgärder krävs vad gäller de bullrande arbetena, eller om sökandenas förslag till villkor kan godtas.

Mark- och miljödomstolen bedömer, i likhet med sökandena och remissinstanserna, att Naturvårdsverkets riktvärden för byggbuller inomhus ska gälla som utgångspunkt för den tillståndsgivna verksamheten. Det kan dock, mot bakgrund av den utredning som finns i målet, inte anses rimligt att kräva av sökandena att de vidtar ytterligare skyddsåtgärder såsom anordnande av skärm eller åläggs att använda tystare spontmetoder för att kunna innehålla dessa riktvärden vid spontning och pålning/ KC-pelarförstärkning. Domstolen finner därför att det av sökandena

föreslagna andra stycket i bullervillkoret får godtas. Om angivna riktvärden i enskilda fall inte kan innehållas ges tillsynsmyndigheten vidare en möjlighet att, under vissa förutsättningar, medge avsteg från dessa.

Även om de bullrande arbetena är begränsade i tid är det viktigt att de inte drabbar närliggande verksamheter och närboende på ett oacceptabelt sätt. Då det av utredningen följer att riktvärdena för buller inomhus i närbelägna undervisningslokaler kan komma att överstigas med viss marginal bedömer mark- och miljödomstolen att erbjudande om tillfällig vistelse ska lämnas för de verksamheterna. Väljer verksamheterna att bli kvar i undervisningslokalerna trots ett sådant erbjudande får bullernivåerna tålas.

Närliggande bostäder ligger i huvudsak på en högre höjd än verksamhetsområdet och avskiljs med en trafikerad väg. Med hänsyn till att spontning och pålning/KC-pelarförstärkning planeras att ske under en begränsad tid bedömer domstolen att föreslaget bullervillkor får anses vara acceptabelt för dessa. Detsamma gäller övriga verksamhetsutövare i området. Om det framkommer att någon har särskilda behov av annan lokal för tillfällig vistelse eller boende, t.ex. närboende med nattarbete och sjukskrivna, ska dock möjlighet till detta tillhandahållas på begäran av den enskilde.

Villkoret för buller och villkor för tillfällig vistelse ska därmed formuleras enligt domslutet.

Artskydd

Nämnden har anfört att åtgärderna i tabell 8 i MKB:n (tabell 1 i domen) ska anges i ett särskilt villkor, med en tidsram inom vilken åtgärderna ska ha vidtagits. Under förutsättning att åtgärderna i tabell 1 är att betrakta som skyddsåtgärder och inte kompensationsåtgärder har länsstyrelsen bedömt att artskyddsfrågan är godtagbart hanterad, men föreslagit ett villkor om hur vidtagna åtgärder ska redovisas till länsstyrelsen. Sökandena har motsatt sig att åtgärderna ska föreskrivas i ett särskilt

villkor och gjort gällande att det räcker med ett åtagande i denna del. De har dock inte haft något att erinra mot att vidtagna åtgärder ska redovisas till länsstyrelsen.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att åtgärderna som presenteras i tabell 1 är skyddsåtgärder och ger ett tillräckligt skydd för de arter som finns i området. Domstolen delar vidare sökandenas bedömning att det är mindre lämpligt att reglera åtgärderna i form av ett särskilt villkor. Det är enligt domstolen tillräckligt att sökandena har åtagit sig att genomföra dessa åtgärder, vilket åtagande omfattas av det allmänna villkoret.

Av länsstyrelsen föreslaget villkor om redovisning av när genomförda åtgärder skett är rimligt och bör föreskrivas. En redovisning av hur åtgärderna ska genomföras bör lämnas i kontrollprogrammet.

Masshantering

Sökandena har uppgett att de massor som ska användas kommer att vara anpassade till Naturvårdsverkets riktvärden för förorenad mark och att kraven för känslig markanvändning kommer att följas eftersom platsen ska användas för bostadsändamål. Massornas ursprung kommer inte att begränsas av sökandena så länge massorna uppnår de miljömässiga krav som förordnas genom tillståndet. Viss kravställning kommer dock att göras hos leverantörerna av massor. Hur kontrollen av massorna ska ske kommer att bestämmas i nära dialog med tillsynsmyndigheten.

Mark- och miljödomstolen finner det lämpligt att frågan om masshanteringen hanteras inom ramen för kontrollprogrammet. Något särskilt villkor om detta behövs inte i domen.

Åtgärdsnivåer

Sökandena har inget emot att, inom ramen för ett kontrollprogram, ansätta och följa upp åtgärdsnivåer för potentiellt känsliga objekt. Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med relevant tillsynsmyndighet och denna fråga kan enligt sökandena behandlas i samband med det.

Mark- och miljödomstolen finner det lämpligt att hantera frågan på det sätt som sökandena föreslagit. Enligt domstolen bör det dock uttryckligen framgå av kontrollprogrammet att åtgärdsnivåer för potentiellt känsliga objekt ska ansättas och följas upp. Villkoret om kontrollprogram ska därmed utformas på det sätt som framgår av domslutet.

Kompensationsåtgärder

Sökt vattenverksamhet kommer att medföra permanent förlust av våtmark på den aktuella platsen. Som framgår ovan bedömer mark- och miljödomstolen trots detta att tillstånd kan lämnas för verksamheten i enlighet med ansökan.

Sökandena och remissmyndigheterna är överens om att förlusten av det våtmarks-habitat som tas i anspråk genom aktuell verksamhet ska kompenseras. Var kompensationsåtgärder ska vidtas är man däremot oense om. Sökandenas förslag är ett område inom Nackareservatet som angränsar till Kilsätravägen. Åtgärderna avser bl.a. dämmen för att vid lämpliga ytor återskapa förutsättningar för ett sumpskogshabitat. Avrinningen ska ske till Ältasjön. För det fall det skulle visa sig att det inte är möjligt att vidta kompensationsåtgärder på just denna plats (t.ex. om dispens för sådana åtgärder inte kan lämnas), anser sökandena att kompensations-åtgärderna ska vidtas på annan plats där så bedöms möjligt och lämpligt.

Länsstyrelsens anser, i korthet, att compensationen i första hand bör ske i närområdet, men att den kan lokaliserats till en annan liknande omgivning eller på annat sätt lämpligt omgivande landskap. Compensationen får dock inte ske på bekostnad av andra värdefulla eller skyddade naturmiljöer. Den föreslagna platsen är därför enligt länsstyrelsen inte lämplig. För att möjliggöra den föreslagna kompensationsåtgärden skulle prövning mot reservatsföreskrifterna och ändring av skötselplanen för reservatet fordras.

Nämnden anser att villkor behövs om övervakning att kompensationsåtgärderna för vattenverksamheten utförs och medför biotophöjande åtgärder.

Förvaltaren av Nackareservatet har vid synen bekräftat att föreslagna platser för kompensationsåtgärder är lämpliga och att kompensationsåtgärderna har getts en ändamålsenlig utformning. Enligt förvaltaren skulle de föreslagna åtgärderna medföra att naturvärdena på platsen ökar, eftersom platsen är lämplig för utveckling av sumpskog. Det är enligt förvaltaren viktigt såväl att ekskogsmiljön i området bevaras som att våtmarks-/sumpskogsområden inom naturreservatet återskapas. Några ekar kommer troligen att dö när bäcken däms upp i vissa delar, men just de ekarna är inte träd som måste värnas, då det finns andra ekområden i reservatet där naturvårdsinsatser ger en bättre verkan. Det pågår arbete med en ny skötselplan som möjliggör sådana åtgärder som sökandena föreslår. Den nya skötselplanen kommer att vara mer detaljerad och tydligare ange olika biotoper än vad den nuvarande gör. Även om vissa platser pekats ut som lämpliga för omvandling till sumpskog är sådana åtgärder för närvarande inte planerade inom skötseln av naturreservatet, då det saknas medel för detta. Åtgärderna skulle inte ha kommit till stånd, i vart fall inte inom överskådlig tid, om sökandena inte lämnat sitt förslag om kompensationsåtgärder.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Enligt Naturvårdsverkets handbok om ekologisk kompensation (Handbok 2016:1, utgåva 1, februari 2016., Ekologisk kompensation, En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden) kan kompensationsåtgärder utföras i redan skyddade områden. Av handboken framgår bl.a. att *”i naturreservat bör kompensationsåtgärder inte överlappa reservatsförvaltarens ansvar för den löpande förvaltning som vid inrättandet av reservatet bedömts vara nödvändig för att uppnå syftet med reservatet. Genomförande av kompensationsåtgärder i skyddade områden förutsätter att åtgärderna är förenliga med föreskrifter och syfte med naturreservatet”*. Det kan enligt handboken till och med vara lättare att lösa frågor om markåtkomst och långsiktigt säkerställande i skyddade områden. En annan aspekt

som får beaktas är att det kan saknas finansiering för genomförande av mer omfattande återställnings- och restaureringsinsatser.

Av handboken framgår vidare att krav på additionalitet krävs när kompensationsåtgärder genomförs i ett skyddat område. Det innebär att naturvärdena måste öka i förhållande till ett referensscenario utan kompensation. Att de kompensationsåtgärder som vidtas ska medföra ökade naturvärden på den plats de genomförs bör ställas som ett krav i villkoret om kompensationsåtgärder.

Planerade kompensationsåtgärder föreslås genomföras i Nackareservatet som har ett formellt skydd, en skötselplan och reservatsföreskrifter. Om planerade kompensationsåtgärder av någon anledning inte är möjliga att genomföra där anger föreslaget villkor att kompensationen ska ske på annan plats i motsvarande omfattning. Någon sådan alternativ plats finns för närvarande inte utpekad.

Domstolen bedömer att föreslagna åtgärder är lämpliga och får ett långsiktigt skydd genom att de utförs inom Nackareservatet och i ett område där skötselplanen inte tydligt visar på specifika åtgärder. Den ädellövskog som finns utpekad inom funktionsområdet (2:1) ligger inte inom platsen för åtgärderna.

Vid synen pekade förvaltaren ut några ekar som troligen kommer att dö när bäcken däms upp i vissa delar, men förvaltaren uppgav samtidigt att just de ekarna inte är särskilt skyddsvärda utan att det finns andra ekområden i reservatet där naturvårdsinsatser ger en bättre verkan. Förvaltaren framhöll även att föreslagna åtgärder skulle öka naturvärdena på platsen.

Domstolen gör, mot bakgrund av den utredning som finns i målet och vad som framkom under synen, bedömningen att föreslagna kompensationsåtgärder i det här fallet bidrar till en snabbare ökning av naturvärdena i området än vad som skulle ha varit fallet utan kompensation. Domstolen bedömer vidare att åtgärderna sammantaget får anses kompensera för den förlust av våtmark/sumpskog som permanent

förstörs genom verksamhetens exploatering. Sökandenas förslag ska därför bifallas i denna del, med det tillägg som framgår av domslutet.

Arbets tid och oförutsedd skada

Sökandena har framfört att arbetena med utfyllnaden bedöms vara helt klara cirka två år efter det att de har påbörjats, och att arbetena kan påbörjas om cirka två år. För att täcka upp för eventuella förseningar, t.ex. tidpunkten för antagandet av detaljplanen, har sökandena yrkat på en arbetstid om sju år. Tid för anmälan av oförutsedd skada ska enligt sökandena sättas till fem år räknat från arbetstidens utgång. Ingen remissinstans har haft någon erinran mot detta.

Mark- och miljödomstolen finner att den av sökandena yrkade arbetstiden och föreslagen tid för oförutsedd skada kan godtas.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ska, enligt 9 kap. 3 § andra stycket förordningen (1998:240) om avgifter för prövning och tillsyn, i samband med att handläggningen avslutas pröva avgiftens skälighet med särskild hänsyn till prövningens omfattning.

Prövningsavgiften har i målet bestämts till 35 500 kr, varav 30 000 kr avser grundavgift och 500 kr avser tilläggsavgift. Under målets handläggning har det framkommit att projektkostnaden kan bli högre än vad som ursprungligen beräknats och överstiga 10 miljoner kronor, vilket föranlett frågan om prövningsavgiften ska fastställas slutligt till ett högre belopp.

Den prövning som ska göras enligt 9 kap. 3 § förordningen ska ske med utgångspunkt i den enskildes intresse och kan normalt bara föranleda att avgiften minskas eller efterskänks. Såvitt framkommit i målet har sökandena inte när målet inleddes undanhållit några uppgifter, utan prövningsavgiften bygger på den uppskattning som sökandena vid denna tidpunkt hade underlag för.

Mark- och miljödomstolen finner mot bakgrund av det anförda att den preliminärt beslutade prövningsavgiften ska fastställas slutligt.

Rättegångskostnader

Sökandena har motsatt sig viss del av den av länsstyrelsen yrkade ersättningen för rättegångskostnader.

Enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken ska ersättning för rättegångskostnad fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning ska enligt samma lagrum också utgå för partens arbete och tidsspillan i anledning av rättegången. Härvid gäller som en allmän utgångspunkt att det är den verkliga, faktiska, kostnaden som ska ersättas. Om yrkat belopp inte är medgivet ska domstolen pröva vilka kostnader som varit skäligen påkallade, dvs. om all nedlagd tid mot bakgrund av målets omfattning och svårhetsgrad varit nödvändig för tillvaratagande av partens rätt.

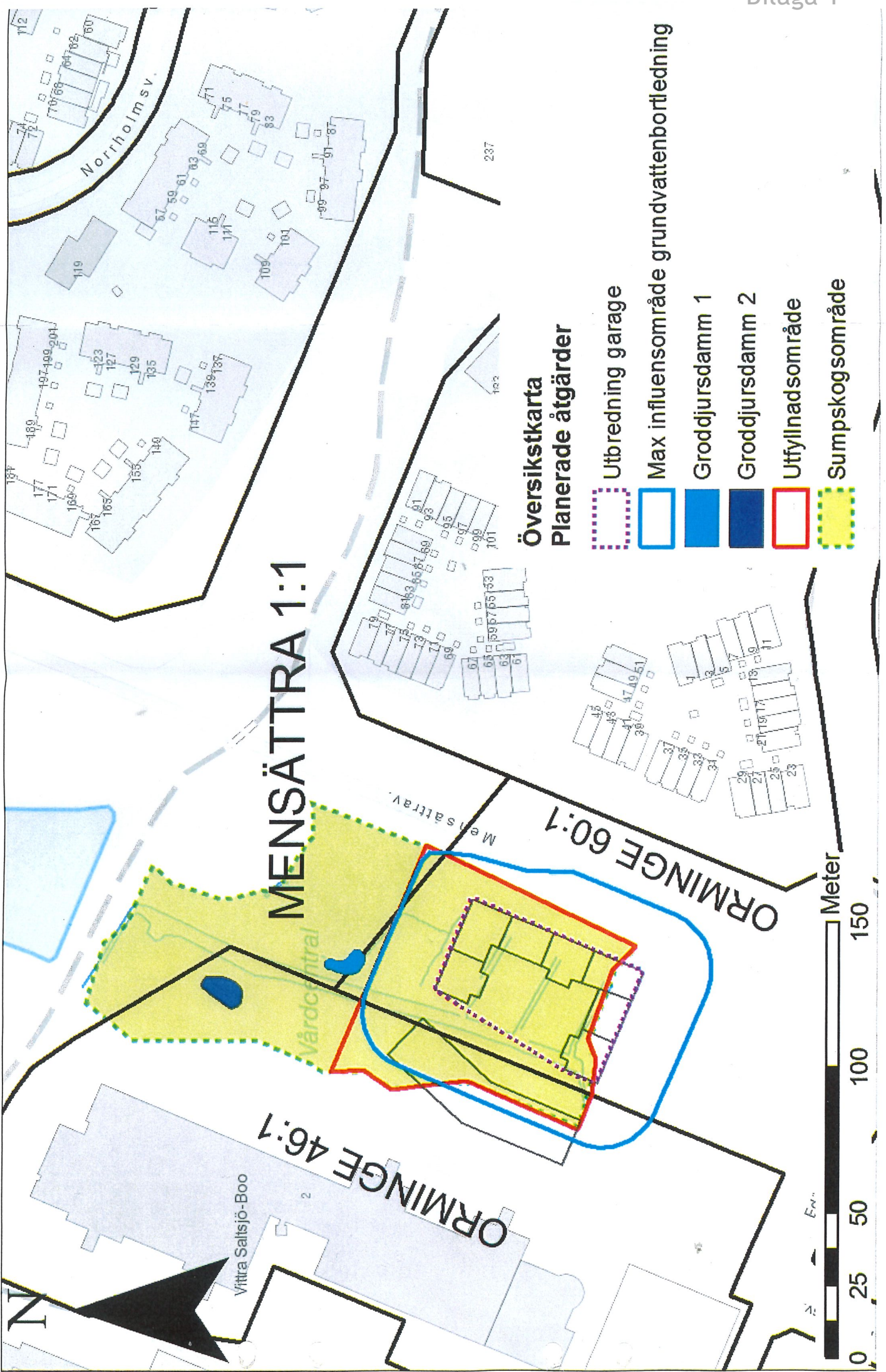
Det finns enligt domstolen inte anledning att ifrågasätta att länsstyrelsen har lagt ned den tid som angetts på målet. Då målet innefattat ett stort antal frågor som länsstyrelsen har att bevaka får begärd ersättning, även om den är något högre än normalt, anses vara skälig. Länsstyrelsens yrkande i denna del ska således bifallas. På beloppet ska utgå lagstadgad ränta.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-01)

Överklagande senast den 27 maj 2020.

Elisabet Wass Löfstedt

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Elisabet Wass Löfstedt, ordförande, och tekniska rådet Annika Billstein Andersson samt de särskilda ledamöterna Gunnar Söderholm och Ronald Bergman.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.